

MINISTARSTVO KULTURE CRNE GORE

CETINJE

Sa osjećajem posebnog zadovoljstva i vjere u objektivne kriterijume Žirija, predlažemo da se

Nagrada „Miroslavljevo jevanđelje“ za period 2016, 2017. i 2018. godinu

dodijeli istaknutim crnogorskim istoričarima i univerzitetskim profesorima dr Božidaru Šekularcu i dr Marijanu Premoviću za knjigu „Crnogorsko Polimlje u srednjem vijeku“, objavljenu u Podgorici 2017. godine, u izdanju Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva.

Kratki bio-bibliografski podaci o autorima:

Božidar Šekularac rođen je 8. marta 1944. godine u Gornjim Selima (Kurikućama), Berane. Gimnaziju je završio u Ivangradu (1963). Diplomirao je 1972. godine na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Postdiplomske studije, na Filozofskom fakultetu u Zadru, u trajanju od 4 semestra, završio je 1978. godine, a 13. oktobra 1980. godine odbranio magistarski rad pod naslovom *Kompleks povelja manastira Svetog Nikole na otoku Vranjina na Skadarskom jezeru*. Time je stekao akademski stepen magistra iz područja povijesnih znanosti. Njegov magistarski rad objavljen je kao posebno izdanje Leksikografskog zavoda SR Crne Gore, pod naslovom *Vranjinske povelje*. Na istom fakultetu je, 21. marta 1985. godine, odbranio doktorsku disertaciju *Valorizacija i upotreba dukljansko-zetskih srednjovjekovnih povelja kao izvorne građe za historiju crnogorskog naroda*, na osnovu čega je promovisan za doktora humanističkih znanosti iz područja povijesnih znanosti. Predmet doktorske disertacije su dukljansko-zetske crnogorske srednjovjekovne povelje, odnosno srednjovjekovna istorija Crne Gore.

Svoj radni vijek započeo je kao profesor u srednjim školama u Odžacima i Mojkovcu. Od decembra 1982. godine radi u Istorijskom institutu SR Crne Gore, specijalnost – srednjovjekovna istorija Crne Gore. Od 1991. godine obavlja funkciju direktora Republičkog Zavoda za školstvo SR Crne Gore, gdje radi do njegovog ukidanja, 1. oktobra 1996. godine, od kada nastavlja sa radom u Istorijskom institutu Crne Gore. Vlada Republike Crne Gore imenovala je 23. septembra 1998. godine dr Šekularca za pomoćnika ministra prosvjete i nauke, Sektor za nauku i Univerzitet. Naučno vijeće Istorijskog instituta Crne Gore izabralo ga je 20. novembra 1989. godine u zvanje višeg naučnog saradnika. Nastavno-naučno vijeće Univerziteta Crne Gore izabralo ga je 8. juna 1995. godine u zvanje naučnog savjetnika. Obavljao je i dužnost direktora Istorijskog instituta Crne Gore (u dva navrata). U decembru 1989. godine izabran je za docenta na Filološkom fakultetu u Prištini, a zatim i na Filozofskom fakultetu u Nikšiću. U vrijeme dok je u Titogradu radila Vojna akademija (1986–1990), izvodio je nastavu i na toj akademiji. Nastavu na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, u akademskom zvanju redovni profesor Univerziteta Crne Gore, držao je od 1999. do 2013. godine. Filozofski fakultet Univerziteta u Prištini angažovao je prof. dr Božidara Šekularca za nastavu iz predmeta Pomoćne istorijske nauke na postdiplomskim

studijama Odsjeka za istoriju, kao i za člana Komisije za odbranu magistarskih i doktorskih disertacija, gdje je bio mentor i predsjednik komisija.

Bio je član Izvršnog odbora Skupštine Univerziteta „Veljko Vlahović“; član Odbora za dodjelu nagrade *Oktoih* od 1994. do 1996. godine i član više stručnih komisija za istu nagradu; član žirija za dodjelu nagrade *Miroslavljevo jevanđelje*; član Predsjedništva Društva istoričara Crne Gore od 1982. do 1987. godine. Saradnik je u više naučnih i stručnih časopisa. Bio je glavni urednik časopisa *Vaspitanje i obrazovanje* od 1991. do 1996. godine, i odgovorni je urednik istog časopisa od 1998. godine. Oktobra 1987. godine biran je za člana Redakcije za istoriju Naroda Jugoslavije, I knjiga. Zastupljen je u enciklopedijskim i leksikografskim publikacijama SCG i citiran u velikom broju publikacija i radova na istorijske i lingvističke teme. Recenzent je velikog broja knjiga, udžbenika, priručnika i drugih publikacija na istorijske i lingvističke teme.

Dobitnik je velikog broja značajnih priznanja i nagrada, među kojima su najznačajnije: Povelje DANU; Insignije DANU; Nagrada oslobođenja Berana za 2000. godinu; Diploma opštine Berane 21. jul; Priznanje Istorijskog instituta RCG, povodom 60 godina „Zapisa i Istorijskih zapisa“ – a za uspješnu dugogodišnju saradnju; Spomenica Manastira Hilandara 1985. godine; Nagrada „Dragan Kujović“, koju dodjeljuje *Prosvjetni rad* za poseban doprinos ovom listu i obrazovanju u crnogorskom školstvu (2011). Tokom svog bogatog stvaralačkog rada objavio je 26 knjiga i preko 400 naučnih radova, priloga i stručnih tekstova u časopisima, zbornicima radova i listovima, domaćim i međunarodnim.

Monografske publikacije

Vranjinske povelje: XIII–XV vijek, 1984.

Sveti Đorđe ispod Gorice, 1985.

Dukljansko-zetske povelje, 1987.

Dobrilovina i Dobrilovinski katastik, 1988.

Paštrovske isprave, knj. 2, 1990.

Strani jezik u nastavi, 1992.

Cetinjski ljetopis, 1993.

Ruski jezik: zbirka stručnih tekstova: za III i IV razred stručnih škola, 1993.

Tragovi prošlosti Crne Gore: srednjovjekovni natpisi i zapisi u Crnoj Gori: kraj VIII–početak XVI vijeka, 1994.

Crnogorski anali ili Cetinjski ljetopis, 1996.

Petrović Vasilije – Istorija i književnost, 1996.

Pomoćne istorijske nauke, 1997.

Kratki opis o Zeti i Crnoj Gori, 1998.

500 godina Obodske štamparije: Spomenica, 1999.

Paštrovske isprave, knj. 3, 1999.

Žitije Svetog Petra Cetinjskog, 1999.

Dukljansko-crnogorski istorijski obzori, 2000.

Grbovnik crnogorski, 2006.

Beranska Bjelasica: Gornja Sela, 2007.

Crna Gora u doba Vojislavljevića, 2007.

Onomastikon Gornjih Sela, 2008.

Crna Gora u doba Balšića, 2011.

Berane: Opšta monografija povodom 150. godišnjice, 2012.
Tragovi Vlaha u Crnoj Gori = Urme ale VlahirorinMuntenegru, 2012.
Toponimija opštine Bar, 2012.
Razvoj pismenosti u Crnoj Gori, 2014.
Crnogorsko Polimlje u srednjem vijeku, 2017.
Crna Gora u doba Crnojevića. 2018.

Marijan Premović rođen je 4. maja 1983. godine u Beranama, Crna Gora. Osnovnu školu i gimnaziju (društveno-jezički smjer) završio je u rodnom gradu. Završio je istoriju na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Nišu 2006. godine. Iste godine upisao je postdiplomske studije na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Istočnom Sarajevu, pod mentorstvom prof. dr Andrije Veselinovića kao gostujućeg profesora. Magistrirao je 2010. godine sa temom *Župa Budimlja u srednjem veku*, pred Komisijom u kojoj su bili, pored mentora, još i akademik Rade Mihaljčić (predsjednik) i prof. dr Nenad Lemajić (član).

Doktorirao je na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Beogradu 18. jula 2013. godine, tema: *Srednje i Donje Polimlje i Gornje Podrinje u srednjem veku*, pred Komisijom u sastavu: prof. dr Siniša Mišić (predsjednik), prof. dr Andrija Veselinović (mentor) i prof. dr Srđan Rudić (član), i tako postao najmlađi doktor istorijskih nauka u Crnoj Gori.

Septembra 2011. godine izabran je za saradnika u nastavi na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, na predmetima: Istorija Balkana u srednjem vijeku I i II, Opšta istorija srednjeg vijeka i Istorija Vizantije. Odlukom Senata Univerziteta Crne Gore, u junu 2015. godine, izabran je u akademsko zvanje docenta na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, na predmetima: Istorija Balkana u srednjem vijeku I, Istorija Balkana u srednjem vijeku II, Opšta istorija srednjeg vijeka (Istorija Vizantije).

Učestvuje kao istraživač u nekoliko domaćih i međunarodnih naučnih projekta. Član je savjetodavnog odbora u časopisima *Historian's View (HV) – International Journal of Historians View* i *Sosyal Bilimler Dergisi (ASOBİD)*.

Oblast njegovog interesovanja i naučnog rada je srednjovjekovna istorija Balkana (istorijska geografija u srednjem vijeku, političke prilike, ostaci materijalne kulture, privreda, manastiri i crkve, naselja i stanovništvo do kraja XV vijeka, srednjovjekovne župe i zemlje).

Učestvovao je na više naučnih skupova, tribina, okruglih stolova i promocija knjiga.

Monografske publikacije

Župa Budimlja u srednjem vijeku, Cetinje 2012.
Crnogorsko Polimlje u srednjem vijeku, 2017.

Obrazloženje prijedloga za knjigu koja je kandidovana za Nagradu

Sadržaj, značaj, kulturna i naučna vrijednost knjige

Istoričari prof. dr Božidar Šekularac i doc. dr Marijan Premović napisali su izuzetnu historiografsku studiju „Crnogorsko Polimlje u srednjem vijeku“. Knjiga hronološki obuhvata period od dolaska Slovena na Balkansko poluostrvo do pada te oblasti pod osmansku vlast i isteka XV vijeka. Podijeljena je u 11 poglavlja: 1. Uvod, 2. Geografski položaj i prirodne odlike prostora, 3. Župe, naselja i stanovništvo, 4. Političke prilike, 5. Privredne djelatnosti, 6. Ostaci materijalne kulture, 7. Manastiri i crkve, 8. Srednjovjekovna pismenost, 9. Zaključak, 10. Prilozi i 11. Izvori i literatura.

U *uvodnom poglavlju*, autori pojašnjavaju i ističu da je pojam crnogorsko Polimlje u srednjem vijeku obuhvatao župe: Plav, Budimlja, Lim i Ljuboviđa, dajući istovremeno iscrpne podatke o istorijskim izvorima za proučavanje prošlosti toga područja. U historiografiji je ovaj prostor prvi put obrađen teritorijalno, kulturno i duhovno, kao dio današnje Crne Gore. (U pjesmi „Ženidba Maksima Crnojevića“, na izmaku 15. vijeka, Ivan Crnojević kupi svatove sve do „zeleni Lima“.) Pod geslom da „dobar odabir izvora i literature predstavlja uslov i za dobar rezultat“, Šekularac i Premović navode da je osnovni izvor za definisanje Gornjeg i Srednjeg Polimlja u ranom srednjem vijeku *Ljetopis popa Dukljanina*. Naglašavaju značaj građe u Dubrovačkom arhivu za proučavanje zadate teme, kao i da su dragocjene podatke za izradu ove studije dobili iz srednjovjekovnih povelja i pisama, potom hrisovulja, natpisa i zapisa, te osmanskih popisa druge polovine XV vijeka, zbirnih i pojedinačnih. Osim navedenog, autori su koristili i izvore stranog porijekla, prije svega vizantijske, kao i domaće studije renomiranih autora. Sve to jasno upućuje na zaključak da je riječ o veoma ozbiljnoj, naučno akribičnoj studiji autora čiji opusi spadaju u red najznačajnijih historiografskih ostvarenja novijega vremena u Crnoj Gori.

U *drugom poglavlju* su predstavljene geografske karakteristike crnogorskog Polimlja: reljef, hidrografija, klimatske osobine, kao i biljni i životinjski svijet. Polimlje se dijeli na: Gornje, Srednje i Donje. Gornje Polimlje prostire se od Plava do Berana, Srednje od Bijelog Polja do Prijepolja, a Donje Polimlje od Prijepolja do ušća Lima u Drinu. Oblast predstavlja geografsku cjelinu, koja obuhvata sliv Lima na teritorijama današnjih država Crne Gore, Srbije i Bosne i Hercegovine. Autori navode i da je pojam *Polimlje* prvi put zabilježen 1444. godine u povelji kralja Alfonsa V, prilikom popisa gradova hercega Stefana Kosače. U srednjovjekovnim pisanim izvorima, kako primjećuju autori, Polimlje se odnosilo samo na kraj oko Donjeg Polimlja, ispod Dabra.

Treće poglavlje obrađuje srednjovjekovne župe Polimlja – Plav, Budimlju, Lim i Ljuboviđu, prve pomene u istorijskim izvorima, kao i njihove granice. Autori se koriste najnovijim naučnim saznanjima u konačnom izvođenju zaključaka o granicama i položaju navedenih župa, istovremeno korigujući ranija naučna saznanja, odnosno stavove u historiografiji. U ovom poglavlju saopštavaju se dragocjeni podaci o tadašnjim naseljima i stanovništvu. Autori ubiciraju brojna naselja, koja se pominju u srednjovjekovnim poveljama i hrisovuljama, ističu tadašnje granice pojedinih sela, kao i njihovo prvo pominjanje u istorijskim izvorima. Posebno su značajni u ovom poglavlju podaci iz osmanskih deftera, iz XV vijeka, koji nadopunjuju

nedostatak izvora za rekonstrukciju naselja i naseljenosti u srednjem vijeku. Ti popisi su nastali nakon definitivnog pada Gornjeg i Srednjeg Polimlja pod osmansku vlast 1455. godine. Za objektivnije sagledavanje procesa osmanskog osvajanja vrijedno je i podsjećanje autora na mišljenje jednog od najznačajnijih historičara modernoga doba, Fernana Brodela, koji smatra da je prodor Osmanlija na ove prostore donio „oslobođenje seoske sirotinje, imajući u vidu činjenicu da je ugnjetavanje seljaka od strane hrišćanskih feudalnih gospodara dostiglo takve razmjere da su mnogi seljaci dolazak Osmanlija doživjeli kao oslobođenje, kao što su u Španiji dočekali Arape kao oslobođenje od Gota“. Ovo poglavlje praćeno je i jednom mapom (sela Goražde), kao i tabelarnim prikazima broja stanovništva („kuća“, „neoženjenih“, udovica“) i ukupnog prihoda iz Popisa Krajišta Isa-bega Isakovića iz 1455. godine, potom Sumarnog popisa sandžaka Bosna iz 1468/69. godine, nahije Nikšići, Poimeničnog popisa Hercegovačkog sandžaka iz 1475/77, u nahiji Ljuboviđa, sumarnog popisa Paša sandžaka iz 1477/78 godine, Bihora, kao i podacima detaljnog popisa Skadarskog deftera iz 1485. godine, nahija Plav, Zla Rijeka, Budimlja, Komarani, te seoskih naselja u nahiji Limski Nikšići u defterima iz 1485. i 1489. godine. Podaci iz popisa dati su pregledno, jezgrovito, sa detaljnim stručnim opservacijama i uporednim analizama.

U četvrtom poglavlju govori se o prošlosti Gornjeg i Srednjeg Polimlja od stvaranja rimske provincije Prevalis, nakon Dioklecijanovih reformi Rimskog carstva 297. godine. Nakon podjele Rimskog carstva na Istočno i Zapadno, u doba cara Teodosija (379-395), provincija Prevalis, a time i Polimlje, ulazi u sastav Istočnog rimskog carstva, odnosno Vizantije. Proces hristijanizacije toga prostora počeo je u IV vijeku, dok su Sloveni naselili Balkansko poluostrvo u VI do prvih decenija VII vijeka. Od treće decenije VII vijeka, Sloveni su stalni stanovnici Polimlja, koje im je pružalo povoljne uslove za život. U pojedinim periodima širenja Dukljanske kraljevine Polimlje je bilo u njenom sastavu. U XI i prvoj polovini XII vijeka formiraju se župe, dok u doba dominacije Nemanjića Polimlje doživljava kulturni i ekonomski procvat. To je period u kom nastaju i brojne zadužbine, crkve i manastiri, čiji su ktitori iz vlastelinskih porodica, koji su najčešće bili u bliskim srodničkim odnosima sa vladajućom dinastijom Nemanjića: manastir Đurđevi stupovi zadužbina su Stefana Prvoslava, sin velikog župana Tihomira, sinovca Nemanjinog; humski knez Miroslav, stariji Nemanjin brat, podigao je manastir Svetih Apostola u župi Lim; ktitor crkve Bogorodice Bistričke, u Voljavcu, bio je Stefan Nemanja, dok je crkvu (manastir) Davidovicu, kod Brodareva, podigao župan Dimitrije (u monaštvu David), unuk Nemanjin, a sin Vukanov, i mnogi drugi. Na području Polimlja nalazila su se sjedišta tri stare episkopije: sv. Đorđe – Đurđevi stupovi u Budimlji, sv. Nikola u Dabru, u mjestu Banja kod Priboja, i od druge polovine XIII vijeka crkva sv. Apostola Petra i Pavla u Bijelom Polju. To jasno ukazuje koliki je značaj imalo Polimlje u srednjem vijeku, na „svetim vodama Lima“, kako je napisao Aleksandar Deroko. U ovom poglavlju obrađen je i period u kome je Gornje i Srednje Polimlje bilo pod upravom takozvanih oblasnih gospodara: Vojinovića, Altomanovića, bosanskog bana Trvтка i kneza Lazara. Nakon Kosovskog boja, širom oblašću, odnosno župama Plav, Budimlja, Lim, Ljuboviđa, kao i gradovima: Zvečan, Trepča, Jeleč, Gluhavica, Trgovište i Brskovo - gospodari Vuk Branković, koji je navedene oblasti zaposjeo u periodu od 1389. do 1392. godine. Nakon Vukovog sloma, 1396. godine, dijelom Polimlja i Brskovom upravljao je Stefan Lazarević, koji je vladao samo nominalno, dok su Osmanlije držali stvarnu vlast. Početkom XV vijeka (1412) na srpski prijesto dolazi Đurađ Branković, čija se teritorija jedno vrijeme protezala sve do Jadranskog mora, pa time i na oblast Polimlja. U ovom poglavlju autori preciziraju granice između oblasti Pavlovića, Kosača i Despotovine (Đurđa Brankovića), što je praćeno i mapom. Prezentirani podaci pružaju mogućnost da se jasno ustanovi vremenski

okvir pada pojedinih oblasti današnje Crne Gore pod osmanlijsku vlast, čime se koriguju raniji stavovi historičara u vezi sa tim događajem. Današnje crnogorsko Polimlje palo je pod osmansku vlast 1455. godine. Nakon uspostavljanja osmanske uprave, Gornje Polimlje bilo je priključeno Skadarskom (1485), a nešto kasnije Prizrenskom sandžaku (1490). Ovo poglavlje predstavlja srž ove vanredno vrijedne studije, jer obuhvata period u kome su Gornje i Srednje Polimlje doživjeli ekonomski i kulturološki procvat, postali središte u to vrijeme moćne srpske države i raskrsnica važnih trgovačkih puteva, oko čije teritorije su se često otimali oblasni gospodari, svjesni njegovog ogromnog značaja. Sve to je kulminiralo opštim rasulom i propašću, koja je uslijedila najezdom Osmanlija krajem XIV i u XV vijeku. Na taj period danas podsjećaju i svjedoče na desetine manastira i crkava u Polimlju iz tog perioda.

U *petom poglavlju* obrađene su i ekonomske prilike na tom prostoru. Oblast Polimlja karakteriše privredni napredak od polovine XIII vijeka do smrti cara Dušana (1355). Prirodni činioci, osobine zemljišta i povoljna klima, uticali su da se razvije i unaprijedi zemljoradnja. Polimlje je bilo pogodno za život ljudi, a podaci iz manastirskih povelja ukazuju da je spadalo u najnaseljenije oblasti u ondašnjoj srpskoj državi. O intenzitetu poljoprivredne proizvodnje, kao i vrsti zasijanih poljoprivrednih kultura u Polimlju značajne podatke pružaju osmanski defteri iz 1485. i 1489. godine. Klimatski uslovi bili su pogodni za gajenje voća na tom prostoru, koje je najčešće uzgajano za lične potrebe domaćinstava. Pojedini toponimi toga kraja ukazuju da se u Polimlju uzgajala i vinova loza (Vinogradište u selu Docu, Vinogradi u Lušcu, selo Vinicka, Lozna u Bihoru itd), kao i pčelarstvo. Stočarstvo je takođe bilo razvijeno, jer je konfiguracija terena, prostrani brdsko-planinski pašnjaci, bila pogodna za uzgoj stoke. Polimlje je bilo važna raskrsnica trgovačkih puteva, jer su dolina Lima i njegove pritoke pružali povoljne uslove za saobraćaj. Ova oblast je od davnina predstavljala važnu raskrsnicu na Balkanskom poluostrvu, jer je povezivala centralne i istočne djelove Balkana sa srednjim dijelom jadranske obale i panonskim basenom. Razvijeno je bilo i rudarstvo, koje su u srednjovjekovnoj Srbiji pokrenuli njemački rudari Sasi, sredinom XIII vijeka (rudnik Brskovo, kod Mojkovca). Razvoj rudarstva značio je prekretnicu i snažno je uticao na trgovačku razmjenu i cjelokupni ekonomski, privredni i društveni razvitak srednjovjekovne Srbije.

U *šestom poglavlju* obrađeni su ostaci materijalne kulture u Gornjem i Srednjem Polimlju, do kraja XV vijeka, o čemu svjedoče hrisovulje i osmanski defteri, kao i ostaci materijalne kulture na tom prostoru. Posebno su obrađeni gradovi: Plav, Bihor, Šudikovski kamen, Jerinin grad, Gradac u Budimlji, Zlatni zapon i Samograd. Date su osnovne karakteristike gradova: geografski položaj, prvi pomeni u istorijskim izvorima, naseljenost i njihov kulturološki značaj.

Čitavo Polimlje u srednjem vijeku bilo je premreženo crkvenom organizacijom. *Sedmo poglavlje* donosi dragocjene podatke o Budimljanskoj episkopiji i episkopima, o Limskoj episkopiji – mitropoliji, kao i o manastirima i crkvama toga područja: Đurđevim stupovima. Šudikovi, Uroševici, Kaludri (Ćelije), Budimlji, Namastiru, Sv. Janji u Lubnicama, Sv. Petru i Pavlu, Nikoljcu, Sv. Jovanu u Zatonu, Voljevcu i Sokocu. O svim navedenim sakralnim objektima dati su iscrpni podaci: o vremenu nastanka, kttitorima, prepisivačkim aktivnostima u manastirima, kao i detaljan opis zatečenog stanja na terenu. Sve je praćeno kvalitetnim fotografijama, čime autori nadopunjuju saznanja čitaoca o ovoj tematici.

U *osmom poglavlju* B. Šekularac i M. Premović obrađuju srednjovjekovnu kulturu i pismenost područja Gornjeg i Srednjeg Polimlja, kroz istorijski pregled razvoja pismenosti, podatke o rukopisnim knjigama, zapisima i natpisima, Katastiku, Gusinjskom molitveniku,

Moračkoj krmčiji i, posebno, Miroslavljevom jevanđelju, najreprezentativnijem spomeniku ćirilске писмености насталом на простору Црне Горе - кога аутори, с разлогом, сматрају темелјем дукљанско-зетске-црногорске ћирилске писмености.

Develo poglavlje je Zaključak, u kome autori prezentuju čitaocu svoja konačna zapažanja u vezi sa tematom kojim su se bavili u svojoj knjizi „Crnogorsko Polimlje u srednjem vijeku“.

U *Prilozima* su dati faksimili 5 dokumenata i natpisa na spomenicima, koji datiraju iz srednjeg vijeka, a u vezi su sa prostorom koji je bio predmetom naučnog istraživanja ove dvojice autora. Takođe su prezentovani podaci o timarnicima i timarskim prihodima tvrđave Bihor u XV vijeku, kao i detaljan pregled stanovništva Budimljanske nahije u defteru Skadarskog sandžaka iz 1485. godine. Na kraju Priloga, dat je tabelaran pregled iz deftera Bosanskog sandžaka iz 1489. godine o *ušuru* (naknada za mljevenje žita), kao i broju mlinova u 20 sela nahije Limski Nikšići. Podaci su dati zborno (u kilogramima i u novčanoj protivvrijednosti - u *akčama*), po selima, koja su sačinjavala tu nahiju.

U posljednjem poglavlju knjige dat je opsežan pregled izvora i relevantne literature, što ukazuje na istraživačku posvećenost i studioznost dr Šekularca i dr Premovića, tokom pisanja ovoga izuzetnog djela.

Zaključak

Autorima treba odati priznanje na istraživačkom pregnuću i vrijednom naučnom ostvarenju, koje će crnogorskoj, a i široj naučnoj i laičkoj javnosti oživjeti i približiti događaje iz prošlosti crnogorskog Polimlja u srednjem vijeku. Sabrana i sistematizovana građa o ovom prostoru u srednjem vijeku, izložena u ovome radu, pruža obilje novih saznanja o životu stanovništva, naseljima, ekonomskim i političkim prilikama na prostoru crnogorskog Polimlja. Smatramo da je naš prijedlog da se nagrada „**Miroslavljevo jevanđelje**“ za period 2016., 2017. i 2018. godine dodijeli istoričarima prof. dr Božidaru Šekularcu i doc. dr Marijanu Premoviću za knjigu „Crnogorsko Polimlje u srednjem vijeku“ sasvim opravdan i argumentovan. Studija je veliki doprinos regionalnoj i nacionalnoj istoriji Crne Gore, sazdane na način kako to do sada niko nije uradio. Ističemo da su autori iscrpno obradili vladavinu kneza Miroslava nad bjelopoljskim krajem, njegovu zadužbinu crkvu sv. Petra i Pavla, crkveno vlastelinstvo i kulturni život crnogorskog Polimlja, naročito „Miroslavljevo jevanđelje“, po kome je i nagrada dobila ime.

S poštovanjem,

VIJEĆE FILOZOFSKOG FAKULTETA

Dekan,

Prof. dr Goran Barović